

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ГАЛКІНА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

УДК 342.95

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕЧНОСТІ ТА ЯКОСТІ
ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ

12.00.07 адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Харківському національному університеті внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
Джафарова Олена В'ячеславівна,
Харківський національний університет
внутрішніх справ, професор кафедри
адміністративної діяльності поліції факультету № 3.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України
Денисюк Станіслав Федорович,
Науково-дослідний інститут публічного
права, провідний науковий співробітник
відділу проблем публічного права;

кандидат юридичних наук
Кравченко Андрій Григорович,
Харківська місцева прокуратура № 5,
перший заступник керівника.

Захист відбудеться 30 березня 2017 р. о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.700.01 у Харківському національному університеті внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. Льва Ландау, 27.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківського національного університету внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. Льва Ландау, 27.

Автореферат розісланий 27 лютого 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. В. Могілевський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Вимоги до безпечності та якості харчових продуктів вважалися особливо актуальними в усі часи, адже недотримання цих вимог може завдати шкоду найважливішому – життю і здоров'ю людини, які визначені Конституцією України найвищою соціальною цінністю. На сьогодні з метою гармонізації норм законодавства України у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів з відповідними нормами Європейського Союзу та кращими світовими практиками було внесено зміни до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів, викладено у новій редакції Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», проведено реформу системи технічного регулювання, створено єдиний контролюючий орган для всієї харчової продукції – Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (далі – Держпродспоживслужба), переглянуто підходи до відповідальності за дотримання вимог безпечності та якості харчових продуктів операторами ринку харчових продуктів тощо.

Однак погіршення екологічних та кліматичних умов, використання в сільському господарстві великої кількості штучних (мінеральних) добрив створюють небезпеку їх забруднення мікробіологічними патогенами, залишками пестицидів, харчовими добавками, важкими металами тощо. Тому без належного адміністративно-правового забезпечення діяльність відповідних суб'єктів щодо дотримання безпечності та якості харчових продуктів втрачає системність, організованість, цілеспрямованість, підконтрольність і відповідальність. Адже саме за допомогою норм адміністративного права регламентується весь процес управління безпечністю та якістю харчових продуктів, визначається статус відповідних суб'єктів та коло їх повноважень в цій сфері. Це, в свою чергу, вимагає ґрунтовного теоретичного осмислення шляхів удосконалення адміністративно-правового регулювання у зазначеній сфері.

Загальним питанням адміністративно-правового регулювання у різних сферах, управління безпечністю та якістю харчових продуктів присвячено праці багатьох вітчизняних вчених, зокрема В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурки, О.І. Безпалової, Н.А. Берлача, Ю.П. Битяка, І.Л. Бородіна, Л.М. Віткіна, В.М. Гарашука, О.П. Гетманець, О.І. Гойчук, О.В. Грибко, С.М. Гусарова, С.Ф. Денисюка, О.В. Джафарової, Ю.Т. Добромислова, А.М. Запорожця, О.В. Звереві, М.І. Іншина, Т.О. Кагала,

В.С. Кайдашова, Т.О. Коломоєць, А.Т. Комзюка, О.Л. Коцовської, А.Г. Кравченка, Л.В. Лосюк, К.Б. Левченко, В.К. Мамутова, О.І. Миколенка, О.М. Музичука, В.М. Огризкова, В.Ф. Окрепілова, В.Ф. Опришко, І.А. Петрової, А.В. Рабіновича, О.Ю. Синявської, О.В. Скидана, В.В. Сокурєнка, М.М. Тищенко, В.С. Шелестова, О.М. Язвінської, В.З. Янчука, М.І. Шаповала, І.М. Шопіної та ін. Проте особливості адміністративно-правового забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в них висвітлено недостатньо.

Таким чином, необхідність удосконалення правового забезпечення безпечності та якості харчових продуктів, недосконалість чинного законодавства у цій сфері та практики його застосування, недостатність наукових розробок зазначених проблем обумовлюють актуальність комплексного дослідження адміністративно-правових засад забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до пп. 1.3, 3.1, 4.1 Пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 років, затверджених наказом МВС України від 16 березня 2015 р. № 275, пп. 1.2, 1.4, 3.1, 4.1 Пріоритетних напрямів наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на період 2016–2019 років, схвалених Вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ 23 лютого 2016 р. (протокол № 2), комплексних науково-дослідних тем Харківського національного університету внутрішніх справ: «Законотворча та законодавча діяльність в Україні» (номер державної реєстрації 0113U008189); «Реалізація та удосконалення адміністративного законодавства України» (державна реєстрація за № 0113U008197).

Мета і задачі дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі вивчення та систематизації існуючих наукових підходів, а також аналізу чинного законодавства України і практики його реалізації визначити адміністративно-правові засади забезпечення безпечності та якості харчових продуктів, а також шляхи їх удосконалення.

Для досягнення поставленої мети в дисертації необхідно вирішити такі основні *задачі*:

- визначити поняття безпечності та якості харчових продуктів як об'єктів адміністративно-правового регулювання;
- охарактеризувати нормативно-правові засади забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні;

– окреслити систему суб'єктів забезпечення безпечності та якості харчових продуктів;

– розкрити поняття та види інструментів діяльності суб'єктів забезпечення безпечності та якості харчових продуктів;

– охарактеризувати види контролю як способу забезпечення безпечності харчових продуктів;

– визначити поняття та особливості адміністративної відповідальності за порушення законодавства про безпечність та якість харчових продуктів;

– встановити особливості взаємодії Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів з іншими суб'єктами забезпечення безпечності та якості харчових продуктів;

– узагальнити зарубіжний досвід забезпечення безпечності та якості харчових продуктів і можливості його використання в Україні;

– сформулювати пропозиції та рекомендації, спрямовані на удосконалення національного законодавства, яке регламентує забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є сукупність методів і прийомів наукового пізнання. За допомогою логіко-семантичного методу та методу сходження від абстрактного до конкретного проаналізовано і вдосконалено понятійний апарат (підрозділи 1.1, 2.2). Вивчення законодавства України, за допомогою якого забезпечуються безпечність та якість харчових продуктів, було проведене за допомогою історико-правового, порівняльно-правового, системного, формально-логічного, спеціально-юридичного методів (підрозділи 1.2, розділ 3). Структурно-функціональний метод дозволив дослідити сучасну систему суб'єктів забезпечення безпечності та якості харчових продуктів (підрозділ 1.3), взаємодію Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів з іншими органами публічної адміністрації (підрозділ 2.3). Методи класифікації, групування, структурно-логічний використовувалися для виділення переліку інструментів діяльності суб'єктів забезпечення безпечності та якості харчових продуктів (підрозділ 1.4), розгляду видів контролю у вказаній сфері (підрозділ 2.1), окреслення особливостей адміністративної відповідальності (підрозділ 2.2). Компаративістський метод широко використовувався

при аналізі міжнародного досвіду забезпечення безпечності та якості харчових продуктів (підрозділи 2.1, розділ 3).

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації становлять наукові праці фахівців у галузях економічної теорії, філософії, загальної теорії держави і права, теорії управління, адміністративного права, цивільного права та інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних учених. Нормативною основою роботи є Конституція України, міжнародні акти, чинні законодавчі та інші юридичні акти, які визначають правові засади забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні. Інформаційну та емпіричну базу дослідження становлять узагальнення практичної діяльності Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, огляд судової практики з питань застосування заходів адміністративної відповідальності, політико-правова публіцистика, довідкові видання, статистичні й аналітичні матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертація є однією з перших спроб у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексно, з використанням сучасних методів наукового пізнання, урахуванням новітніх досягнень правової науки дослідити питання адміністративно-правового забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні і сформулювати шляхи їх вирішення. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

вперше:

– доведено, що до адміністративно-правових інструментів, які застосовують суб'єкти, що діють у сфері безпечності та якості харчових продуктів, слід віднести: підзаконні нормативні акти, адміністративні акти та адміністративні договори;

– запропоновано утворення інституту громадських інспекторів з контролю безпечності та якості харчових продуктів з наданням їм повноважень (у встановленому Законом порядку) брати участь у проведенні спільно з працівниками органів Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів перевірок операторів ринку, а також складати протоколи про порушення відповідного законодавства;

– сформульовано пропозиції та рекомендації щодо внесення змін до законів України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», «Про захист прав споживачів» та Кодексу України про адміністративні правопорушення;

удосконалено:

– характеристику системи суб'єктів забезпечення безпечності та якості харчових продуктів через їх адміністративно-правовий статус;

– визначення поняття безпечності харчового продукту як об'єкта адміністративно-правового регулювання, під яким слід розуміти публічно-правові відносини, метою та змістом яких є підтвердження, що харчовий продукт не завдасть шкоди здоров'ю людини, якщо він спожитий за призначенням;

– розуміння поняття адміністративної відповідальності за порушення законодавства про безпечність та якість харчових продуктів, яка полягає у примусовому застосуванні правомочним суб'єктом (з додержанням встановленої процедури) до фізичних та юридичних осіб за порушення законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів заходів впливу, передбачених законом;

дістали подальшого розвитку:

– систематизація нормативно-правових актів, які визначають засади забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні

– пропозиції щодо розмежування понять безпечності і якості харчових продуктів як об'єктів адміністративно-правового регулювання, що дозволило дійти висновку, що поняття якості виражається через споживчі властивості харчового продукту (регулювання здійснюється переважно за допомогою публічно-правових засобів), у той час як безпечність харчового продукту пов'язана з відсутністю загрози заподіяння шкоди життю та здоров'ю споживача (регулювання здійснюється за допомогою публічно-правових засобів);

– класифікація етапів становлення правового регулювання безпечності та якості харчових продуктів, серед яких виділено три етапи: 1) перший етап з 1918 – 1991 рр.; 2) другий етап з 1991 – 2014 рр.; 3) третій – з 2014 року до теперішнього часу, який тільки починає своє становлення і характеризується історичними за своєю значущістю змінами в законодавстві у сфері безпечності та якості харчових продуктів, а саме євроінтеграційним курсом України та ухваленням нормативно-правових актів у цій сфері, адаптованих відповідно до нього;

– пропозиції щодо внутрішньосистемної взаємодії Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів та взаємодії з іншими органами публічної адміністрації з питань забезпечення безпечності та якості харчових продуктів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, зокрема можуть бути використані у:

- науково-дослідній сфері – як основа для подальшого розроблення шляхів удосконалення адміністративно-правового забезпечення безпечності та якості харчових продуктів;

- правотворчості – у процесі внесення змін і доповнень до нормативно-правових актів, які визначають правові засади забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні;

- правозастосуванні – з метою вдосконалення практичної діяльності суб'єктів забезпечення безпечності та якості харчових продуктів;

- освітньому процесі – у ході підготовки підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право і процес», «Судові та правоохоронні органи»; вони вже використовуються в ході проведення занять із зазначених дисциплін у Харківському національному університеті внутрішніх справ. Їх враховано також у навчально-методичних розробках, підготовлених за участю автора.

Апробація результатів дисертації. Підсумки розробки проблеми в цілому, окремі її аспекти, одержані узагальнення і висновки було оприлюднено на міжнародних та національних науково-практичних конференціях: «Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених» (Харків, 2010), «Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених» (Харків, 2011), «Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави» (Харків, 2012), «Актуальні проблеми права, держави та юридичної науки» (Тернопіль, 2012), «Черкаські правові читання» (Черкаси, 2014), «Актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України» (Харків, 2015), «Розвиток наукової та інноваційної діяльності на транспорті» (Харків, 2015), «Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих вчених» (Харків, 2015), «Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави» (Харків, 2015), «Дотримання прав людини: сучасний стан правового регулювання та перспективи його вдосконалення» (Київ, 2015), «Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих вчених» (Харків, 2016).

Публікації. Основні положення та результати дисертації відображено у шести наукових статтях, з яких п'ять опубліковано в наукових фахових виданнях України, одна – у науковому періодичному виданні іншої держави, а також у одинадцяти тезах наукових повідомлень на міжнародних та національних науково-

практичних конференціях.

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації – 252 сторінки. Список використаних джерел містить 417 найменувань і займає 48 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено об'єкт і предмет дослідження, сформульовано мету й задачі дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, подано відомості про апробацію результатів та публікації за темою дисертації.

Розділ 1 «Загальна характеристика забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні» складається з чотирьох підрозділів, у яких охарактеризовано поняття та особливості безпечності та якості харчових продуктів як об'єктів адміністративно-правового регулювання, розкрито нормативно-правові засади забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні, визначено систему суб'єктів забезпечення безпечності і якості харчових продуктів та їх адміністративно-правовий статус, з'ясовано інструменти діяльності суб'єктів забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні.

У *підрозділі 1.1 «Поняття та особливості безпечності та якості харчових продуктів як об'єктів адміністративно-правового регулювання»* здійснено теоретичне узагальнення наукових підходів учених щодо визначення понять «безпечність харчових продуктів» та «якість харчових продуктів», на підставі чого запропоновано власне визначення означених термінів. Акцентовано увагу на адміністративно-правовій природі відносин в сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів. Встановлено, що адміністративно-правового характеру поняття «якість харчових продуктів» набуває через управління якістю, яке стає можливим тільки за допомогою нормативно-технічних документів: національних стандартів, міжнародних стандартів, інструкцій та рекомендацій, технічних умов, технічних регламентів, які є різновидом адміністративно-правових норм.

Доведено важливість правового закріплення визначення поняття «безпечність та якість харчових продуктів». Окреслено особливості безпечності та якості харчових продуктів як об'єктів адміністративно-правового регулювання.

У *підрозділі 1.2 «Нормативно-правові засади забезпечення*

безпе́чності та я́кості харчових продуктів в Україні» розглянуто правові засади забезпечення безпе́чності та я́кості харчових продуктів проаналізовано з огляду на історичні аспекти становлення та розвитку законодавчого закріплення безпе́чності та я́кості харчових продуктів. Виокремлено етапи становлення і розвитку правових засад забезпечення безпе́чності та я́кості харчових продуктів. Встановлено, що перший етап правового регулювання безпе́чності та я́кості харчової продукції характеризувався відсутністю розмежування понять «безпе́чність продукції» та «я́кість продукції», розвитком нормативно-правової бази гігієни харчування, одним із найперших офіційних закріплень дефініції поняття «я́кість продукції», закріпленням обов'язку підприємств щодо забезпечення я́кості продукції відповідно до державного стандарту або затверджених технічних умов, створенням системи контролю я́кості на підприємствах та встановленням адміністративної і кримінальної відповідальності за порушення правил про стандартизацію та я́кість продукції. Другий етап становлення та розвитку правового регулювання безпе́чності та я́кості харчової продукції, пов'язаний із проголошенням Незалежності України. Систематизовано нормативно-правові акти, які закріплювали правові засади забезпечення безпе́чності та я́кості харчових продуктів в Україні на етапі становлення України як незалежної держави. Третій етап становлення і розвитку правових засад забезпечення безпе́чності та я́кості харчових продуктів в Україні пов'язаний із прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів» від 22 липня 2014 р. № 1602-VII. Охарактеризовано низку нормативно-правових актів, які видано у зв'язку із прийняттям зазначеного Закону. Названо основні недоліки сучасного законодавства, що визначає правові засади забезпечення безпе́чності та я́кості харчових продуктів в Україні та запропоновані шляхи їх подолання.

Доведено, що змістовною ознакою адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення безпе́чності та я́кості харчових продуктів є наявність цілей такого регулювання – забезпечення прав споживачів і національних інтересів держави та суспільства в цілому у цій сфері, досягнення яких дозволяє говорити про його ефективність.

У підрозділі 1.3 «Система суб'єктів забезпечення безпе́чності та я́кості харчових продуктів та їх адміністративно-правовий статус» розкрито сутність понять «система», «суб'єкт», «статус», «правовий статус», «адміністративно-правовий статус». Окреслено коло суб'єктів забезпечення безпе́чності та я́кості харчових продуктів. Запропоновано суб'єктів адміністративно-правового забезпечення безпе́чності та

якості харчових продуктів поділяти на таких, які наділені владними повноваженнями щодо інших, та тих, які такими повноваженнями не наділені. Кожна із цих груп складається з розгалуженої кількості суб'єктів, розгляду яких приділено окрему увагу. Охарактеризовано повноваження Кабінету Міністрів України як загального суб'єкту забезпечення безпечності та якості харчових продуктів. Окрему увагу присвячено характеристиці адміністративно-правового статусу служб, які складають органи спеціальної компетенції у сфері адміністративно-правового забезпечення безпечності та якості харчових продуктів.

Серед суб'єктів забезпечення безпечності та якості харчових продуктів окремо виділено групу органів спеціальної компетенції в інших сферах, які наділені окремими повноваженнями стосовно адміністративно-правового забезпечення безпечності та якості харчових продуктів.

Доведено, що повноваження кожного суб'єкта, наділеного державно-владними повноваженнями у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів, хоча й різні за змістом, проте їм властиві спільні ознаки. Встановлено, що характерними ознаками діяльності державних органів щодо забезпечення безпечності та якості харчових продуктів є: здійснення державного регулювання безпечності та якості харчових продуктів; владний характер; чітко визначений перелік повноважень; управлінський характер діяльності; дія в межах своєї компетенції; розробка та прийняття у процесі своєї діяльності власних нормативних актів, обов'язкових до виконання; наявність певного місця в системі державних органів.

У підрозділі 1.4 *«Інструменти діяльності суб'єктів забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні»* з'ясовано сутність понять «форми державного управління» та «юридичні інструменти», окреслено їх взаємозв'язок та співвідношення.

До інструментів діяльності суб'єктів забезпечення безпечності та якості харчових продуктів віднесено лише ті інструменти, що призводять до юридичних наслідків – виникнення, зміни та припинення адміністративно-правових відносин. Розгляд інструментів діяльності суб'єктів забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні розпочато з аналізу категорії «юридичний акт». Наведено основні характеристики та властивості нормативно-правових актів, як інструментів діяльності суб'єктів забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні, серед яких названо такі: 1) може набувати форми розпорядження (рішення); 2) приймається суб'єктом публічної адміністрації; 3) спрямовується на регулювання окремого (конкретного) випадку у сфері безпечності та якості харчових

продуктів; 4) тягне юридичні наслідки.

Акцентовано увагу на важливості такого інструменту діяльності суб'єктів забезпечення безпечності та якості харчових продуктів, як адміністративний договір, здійснено аналіз особливостей таких адміністративних договорів.

Наголошено, що суб'єкти забезпечення безпечності та якості харчових продуктів у процесі своєї діяльності мають можливість використовувати чітко визначені правові інструменти, під якими слід розуміти комплекс заходів, які використовуються цими суб'єктами у межах їх компетенції на підставі норм адміністративного права, спрямованих на регулювання відносин у вказаній сфері або виникнення фактичних результатів.

Розділ 2 «Організація забезпечення безпеки та якості харчових продуктів в Україні» складається з трьох підрозділів, у яких проаналізовано контроль як спосіб забезпечення безпечності харчових продуктів, охарактеризовано особливості адміністративної відповідальності за порушення законодавства про безпечність та якість харчових продуктів, окреслено порядок взаємодії Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів з іншими державними органами, громадськими організаціями з питань забезпечення безпечності та якості харчових продуктів.

У підрозділі 2.1 *«Контроль як спосіб забезпечення безпечності харчових продуктів»* наголошено, що контроль, зі властивими йому методами і в притаманних йому формах, сприяє дотриманню режиму діяльності суб'єктів публічного та приватного права незалежно від форми власності (фізичних осіб, зокрема підприємств, комерційних організацій державного і недержавного типу). Виокремлено та проаналізовано окремі види контролю як способу забезпечення безпечності харчових продуктів. Серед видів контролю виокремлено та проаналізовано: а) наднаціональний контроль (це відповідна діяльність представників певних суб'єктів міжнародного права у сфері контролю безпеки та якості харчових продуктів); б) державний контроль (здійснюється органами публічної адміністрації, до яких входять органи виконавчої влади та місцевого самоврядування); в) недержавний контроль (громадський контроль та контроль з боку виробників, дистриб'юторів, реалізаторів продуктів). Запропоновано власну класифікацію контролю як способу забезпечення безпечності харчових продуктів за такою структурою: а) організаційно-структурна складова; б) функціональна складова.

Окрему увагу присвячено характеристиці правових засад

здійснення контролю у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів.

У підрозділі 2.2 *«Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про безпечність та якість харчових продуктів»* акцентовано увагу на важливості вдосконалення процедури притягнення до адміністративної відповідальності за порушення законодавства про безпечність та якість харчових продуктів. Обґрунтовано, що вдосконалення відповідальності за порушення вимог законодавства є актуальним та необхідним елементом правового забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні.

Узагальнено підстави та умови притягнення до адміністративної відповідальності за порушення законодавства про безпечність та якість харчових продуктів, окреслено її основні характерні риси та встановлено види правопорушень у сфері безпеки та якості харчових продуктів.

Наведено коло суб'єктів, які мають право притягувати до відповідальності за порушення законодавства про безпечність та якість харчових продуктів та окреслено особливості притягнення до адміністративної відповідальності. Запропоновано авторське визначення поняття відповідальності за порушення законодавства про безпечність та якість харчових продуктів та обґрунтовано необхідність закріплення останнього визначення у Законі України *«Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»*.

У підрозділі 2.3 *«Взаємодія Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів з іншими державними органами, громадськими організаціями з питань забезпечення безпечності та якості харчових продуктів»* відзначено, що незважаючи на те, що основним суб'єктом контролю у сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів є Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, існує широке коло суб'єктів, які опосередковано своєю діяльністю забезпечують безпечність та якість харчових продуктів.

Охарактеризовано наукові підходи до визначення понять *«взаємодія»*, *«координація»*, на підставі чого зроблено висновок про їх співвідношення та запропоновано визначення поняття взаємодії Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів з іншими суб'єктами у сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів.

Проаналізовано особливості взаємодії Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів з питань забезпечення безпечності та якості харчових продуктів з

Міністерством аграрної політики та продовольства України, Державною фіскальною службою, Національною поліцією України тощо. Запропоновано шляхи вдосконалення взаємодії Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів з іншими державними органами, громадськими організаціями з питань забезпечення безпечності та якості харчових продуктів.

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення національного законодавства, яке регламентує забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні» складається з двох підрозділів, у яких досліджено зарубіжний досвід забезпечення безпеки та якості харчових продуктів і можливості його використання в Україні, а також запропоновано напрями розвитку національного законодавства, яке регламентує забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні.

У підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід забезпечення безпеки та якості харчових продуктів і можливості його використання в Україні» акцентовано увагу, що в сучасному світі такі категорії, як безпека та якість, є національною ідеєю всіх розвинених країн. Це стосується будь-якої продукції, послуг, соціального забезпечення, всіх сфер діяльності людини в цілому, але саме високі вимоги до безпеки та якості харчових продуктів і дотримання цих вимог є однією з вирішальних складових національної безпеки кожної держави, що визначається спроможністю країни ефективно контролювати виробництво та ввезення безпечного і якісного продовольства на загальновизнаних у світі засадах.

Проаналізовано досвід країн Європейського союзу у сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів, що надало можливість виокремити найбільш поширені світові освітні тенденції. Встановлено, що багато країн вже переглянули свої системи регулювання безпечності харчових продуктів та запровадили різноманітні реформи, досвід впровадження яких був би корисним і для України, особливо в умовах проведення державного реформування системи забезпечення безпеки та якості харчових продуктів. Окреслено загальноприйняті міжнародні тенденції управління заходами регулювання безпечності харчових продуктів. Доведено, що найбільш цікавим та корисним для України може бути досвід створення систем безпечності харчової продукції в інших країнах Європейського Союзу. Це мають бути як країни, що мають єдиний контролюючий орган (Данія та Швеція), так і країни із системою декількох контролюючих органів, що діють скоординовано (Польща та

Німеччина).

У підрозділі 3.2 «Напрями розвитку національного законодавства, яке регламентує забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні» обґрунтовується позиція, що розвиток законодавства у сфері безпечності та якості харчових продуктів в Україні повинен здійснюватися комплексно, з урахуванням останніх тенденцій розвитку як національної правової системи, так і норм міжнародного законодавства, зокрема європейського.

З метою вдосконалення законодавства, яке регламентує забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні, обґрунтовано необхідність: а) привести законодавство України у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів у відповідність до правил та вимог Європейського Союзу; б) уніфікувати термінологію у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів з термінологією, яка використовується у світі; в) вдосконалити не лише нормативно-правові акти, які регулюють забезпечення безпеки та якості харчових продуктів, а й законодавство, яке регулює суміжні правовідносини, що опосередковано впливають на стан забезпечення безпеки та якості харчових продуктів; г) посилити громадський контроль у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання – визначення сутності, змісту та особливостей адміністративно-правових засад забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні. У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд висновків, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети. Основні з них такі.

Запропоновано під безпечністю харчового продукту як об'єкта адміністративно-правового регулювання розуміти публічно-правові відносини, метою та змістом яких є підтвердження, що харчовий продукт не завдасть шкоди здоров'ю людини, якщо він спожитий за призначенням.

Доведено, що змістовною ознакою адміністративно-правового регулювання у сфері безпечності та якості харчових продуктів є наявність цілей такого регулювання – забезпечення прав споживачів і національних інтересів держави та суспільства в цілому у цій сфері, досягнення яких дозволяє говорити про його ефективність. До важливих умов ефективності адміністративно-правового регулювання у досліджуваній сфері віднесено: необхідність врахування глобальних

викликів сучасності та потреб розвитку суспільства; ступінь досконалості законодавства, яка знаходиться у прямій залежності від адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу, імплементації в законодавство України положень відповідних міжнародних правових актів; узгодження і збалансованість приписів законодавчих та підзаконних актів; належне розуміння і врахування соціально-правових тенденцій розвитку інституту адміністративної відповідальності; використання досвіду правового регулювання в цій сфері інших держав світу тощо.

Встановлено, що суб'єктами забезпечення безпечності та якості харчових продуктів, наділеними владними повноваженнями, є органи публічної адміністрації, які, в свою чергу, запропоновано поділяти на органи публічної адміністрації загальної компетенції; органи публічної адміністрації спеціальної компетенції у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів; органи публічної адміністрації спеціальної компетенції в інших сферах, наділені окремими повноваженнями стосовно забезпечення безпечності та якості харчових продуктів; органи публічної адміністрації локальної компетенції; недержавні суб'єкти (громадські об'єднання, окремі громадяни, територіальні громади).

Визначено, що під інструментами діяльності суб'єктів забезпечення безпечності та якості харчових продуктів слід розуміти комплекс заходів, які використовуються цими суб'єктами у межах їх компетенції на підставі норм адміністративного права, спрямованих на регулювання відносин у вказаній сфері або виникнення фактичних результатів. До них віднесені: 1) підзаконні нормативні акти, 2) адміністративні акти, 3) адміністративні договори.

Запропоновано авторську систему поділу контролю у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів на види за такою структурою: 1) організаційно-структурна складова (за суб'єктом здійснення): а) наддержавний контроль; б) державний контроль; в) громадський контроль; г) контроль з боку операторів ринку харчових продуктів; 2) функціональна складова: а) нагляд; б) інспектування; в) схвалення; г) аудит, д) моніторинг; є) огляд; ж) відбір зразків та їх дослідження (випробування); з) інші подібні за своїм змістом дії, що провадяться з метою перевірки відповідності законодавству про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів.

Окреслено найхарактерніші особливості адміністративної відповідальності за порушення законодавства про безпечність та якість харчових продуктів, якими є: 1) перелік складів

адміністративних правопорушень у сфері безпечності та якості харчових продуктів визначений Кодексом України про адміністративні правопорушення; 2) суб'єктом відповідальності є оператор ринку харчових продуктів; 3) чітко визначені заходи примусу, які забезпечують зупинення роботи потужності, відкликання та/або вилучення з обігу харчових продуктів; 4) процедура застосування окремих заходів примусу визначена в нормативно-правових актах, 5) до заходів адміністративного примусу, які застосовуються з метою об'єктивного, повного та всебічного розгляду справи належать: перевірка документів, призупинення роботи, вилучення з обігу харчових продуктів, призупинення дії ліцензії, складання протоколів та інше; 6) розгляд справ про адміністративні правопорушення законодавства про безпечність та якість харчових продуктів здійснюється судом.

Обґрунтовано, що взаємодія Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів з іншими суб'єктами забезпечення безпечності та якості харчових продуктів має будуватися за двома напрямками. Перший напрямок – це наявність взаємних кореспондуючих повноважень у нормативно-правових актах, які регламентують діяльність суб'єктів системи, що взаємодіють. Другий напрямок – наявність окремого нормативно-правового акта (порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України, або інструкції, затвердженої спільним наказом декількох суб'єктів), який би регламентував процес взаємного впливу суб'єктів певної системи один на одного, породжував причинну обумовленість їх спільних дій, визначав роль та місце кожного суб'єкту забезпечення безпечності та якості харчових продуктів у досягненні поставленої мети.

Узагальнено основні принципи забезпечення безпеки та якості харчової продукції, які діють на території всього Європейського Союзу, у зв'язку з чим наголошено, що вони повинні розглядатися як базові ідеї, положення, що визначають організаційні основи побудови національної системи забезпечення безпеки та якості харчових продуктів в умовах виконання завдань економічних реформ, що наразі проводяться в Україні. Високі вимоги до безпеки та якості харчових продуктів і їх дотримання є однією з вирішальних складових національної безпеки кожної держави, тому світова спільнота все більше акцентує увагу на вдосконаленні відносин, що виникають у цій сфері. Реформування національної системи забезпечення безпеки та якості харчових продуктів неможливе без врахування досвіду інших країн – як тих, що мають єдиний контролюючий орган, так і країн із системою декількох контролюючих органів, що діють скоординовано.

Для України найбільш доцільно додержуватися ідеї створення єдиного контролюючого органу. Так, однією з найефективніших моделей є датська система безпечності харчової продукції, що ґрунтується на ризик-орієнтованому підході із централізованою системою контролю. Певні елементи інших розглянутих систем можуть також розглядатися при запровадженні підходу «єдиного контролюючого органу».

Запропоновано термін «безпечний харчовий продукт» у п. 7 ст. 1 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» викласти в наступній редакції: «безпечний харчовий продукт – харчовий продукт, який не справляє шкідливого впливу на здоров'я нинішнього та майбутніх поколінь людей та є придатним для споживання»;

– доповнити Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» статтю наступного змісту:

«Стаття 51. Компетенція Кабінету Міністрів України у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів

Кабінет Міністрів України у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів: здійснює реалізацію визначеної Верховною Радою України політики у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів; забезпечує розробку державних цільових, міждержавних програм у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів; координує діяльність центральних органів виконавчої влади, інших установ та організацій України у питаннях безпечності та окремих показників якості харчових продуктів; організовує виховання та освіту громадян у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів; керує зовнішніми зв'язками України в галузі безпечності та окремих показників якості харчових продуктів»;

– доповнити статтю 28 Закону України «Про захист прав споживачів» словами: «Дія положень цієї статті поширюється також на продукцію, що є харчовим продуктом»;

– внести зміни до статті 14 «Державна реєстрація ГМО та встановлення обмеження щодо їх застосування» Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» від 31 травня 2007 р. № 103-V щодо спрощення державної реєстрації ГМО та продукції, отриманої з їх застосуванням, за умови їх реєстрації в Європейському Союзі;

– у постанові Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 р. № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» замінити назву «Державна служба України з питань

безпеки харчових продуктів та захисту споживачів» на «Державна інспекція України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів»;

– прийняти окремі закони України «Про державний контроль, що здійснюється з метою перевірки відповідності законодавству про безпеку та якість харчових продуктів і кормів, здоров'я та благополуччя тварин», «Про корми», «Про новітні харчові продукти», «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів», «Про вимоги до предметів та матеріалів, що контактують із харчовими продуктами»; нормативно-правовий акт «Про ветеринарні перевірки на кордоні»;

– доповнити Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпеки та якості харчових продуктів» новим розділ III-1 «Засади та порядок здійснення громадського контролю», у нормах якого закріпити: «Засади, порядок та шляхи здійснення громадського контролю»; «Права громадських організацій споживачів (об'єднань споживачів)»; «Права громадян щодо контролю безпеки та якості харчових продуктів». Ініціювати утворення інституту громадських інспекторів з контролю безпеки та якості харчових продуктів з наданням їм повноважень (у встановленому Законом порядку) брати участь у проведенні спільно з працівниками органів Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів перевірок операторів ринку, а також складати протоколи про порушення відповідного законодавства;

– доповнити Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпеки та якості харчових продуктів» нормою, яка б створювала передумови для планування та проведення спільних дій суб'єктів системи забезпечення безпеки та якості харчових продуктів;

– включити дефініцію терміну «адміністративна відповідальність за порушення законодавства про безпеку та якість харчових продуктів» до ст. 1 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпеки та якості харчових продуктів»;

– доповнити ст. 64 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпеки та якості харчових продуктів» новими частинами такого змісту: а) «посадова особа може бути притягнута за порушення вимог законодавства про безпеку та окремі показники якості харчових продуктів до адміністративної відповідальності незалежно від того, чи застосовано до її підприємства (оператора ринку) покарання, чи ні»; б) «адміністративне покарання на посадову особу за порушення законодавства про безпеку та окремі показники якості харчових продуктів накладається тоді, коли

дотримання законодавства або виконання постанов, розпоряджень, приписів, висновків посадових осіб центрального органу виконавчої влади у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів входить до її службових обов'язків»;

– внести зміни до ст. 166-22 КУпАП щодо диференціювання у санкціях адміністративної відповідальності окремо для громадян та посадових осіб, збільшивши розмір штрафу у півтора-два рази для останніх.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Галкіна О. М. Становлення та розвиток законодавства щодо забезпечення безпечності та якості харчових продуктів / О. М. Галкіна // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2014. – № 29-2, Т. 4. – С. 84-89.

2. Галкіна Е. Содержание и структура механизма административно-правового регулирования в сфере обеспечения безопасности и качества пищевых продуктов / Е. Галкіна // *Legea si viata* (Закон и Жизнь) : междуна. науч.-практ. прав. журнал. – 2015. – № 2/2. – С. 16-20. – Режим доступа : <http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2015/2-2/4.pdf>.

3. Галкіна О. М. Європейський досвід забезпечення безпеки та якості харчових продуктів та можливості його використання в Україні [Електронний ресурс] / О. М. Галкіна // Журнал східноєвропейського права : електрон. наук.-практ. видання. – 2015. – № 11. – С. 100-108. – Режим доступу : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/01/galkina_11.pdf.

4. Галкіна О. М. Актуальні питання законодавчого регулювання системи органів виконавчої влади у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів / О. М. Галкіна // Митна справа : науково-аналітичний журнал. – 2015. – № 5 (101). Ч. 2. – С. 226–232.

5. Галкіна О. М. Система суб'єктів адміністративно-правового забезпечення безпечності та якості харчових продуктів» / О. М. Галкіна // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Сер. : Юридичні науки. – 2015. – Вип. 3-2. Т. 1. – С. 119–122.

6. Галкіна О. М. Поняття «безпечність харчових продуктів» як об'єкт адміністративно-правового регулювання / О. М. Галкіна // Прикарпатський юридичний вісник. – 2015. – Вип. №3 (9). – Том 2. – С. 61-65.

7. Галкіна О. М. Державна стандартизація як засіб забезпечення безпеки та якості продукції в СРСР у 20-30-х роках ХХ сторіччя

/ О. М. Галкіна // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 5 червня 2010 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2010. – 240 с. – С. 187-190.

8. Галкіна О.М. Деякі питання нормативного забезпечення контролю якості харчових продуктів в Україні / О. М. Галкіна // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених: матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 травня 2011 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2011. – 88 с. – С. 10-11.

9. Галкіна О. М. Принципи забезпечення безпеки та якості харчових продуктів у країнах Європейського Союзу / О. М. Галкіна // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 10 квіт. 2012 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2012. – 431 с. – С. 61-64.

10. Галкіна О. М. Підвідомчість розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації [Електронний ресурс] / О. М. Галкіна // Актуальні проблеми права, держави та юридичної науки : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтерн.-конф. (м. Тернопіль, 1 червня 2012 р.). – Тернопіль, 2012. – 130 с. – С. 91-94. – Режим доступу : http://www.lexline.com.ua/?language=ru&go=full_article&d=24.

11. Галкіна О. М. До питання про особливості адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів / О. М. Галкіна // Черкаські правові читання : збірник тез та матеріалів учасників (м. Черкаси, 27 листопада 2014 р.) / Черкаський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). – Черкаси, 2014. – С. 25-27.

12. Галкіна О. М. Кабінет Міністрів України як суб'єкт забезпечення безпечності та окремих показників якості харчових продуктів / О. М. Галкіна // Дотримання прав людини: сучасний стан правового регулювання та перспективи його вдосконалення: матеріали другої звітної Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 5 березня 2015 р.) / МВС України, Нац. акад. внутр. справ. – Київ, 2015. – 316 с. – С. 49-52.

13. Галкіна О. М. Елементи механізму адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів // / О. М. Галкіна // Актуальні проблеми адміністративно-

правового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 15 квіт. 2015 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2015. – 248 с. – С. 43-47.

14. Галкіна О. М. Щодо діяльності регіональної служби державного ветеринарного контролю на державному кордоні та транспорті / О. М. Галкіна // Розвиток наукової та інноваційної діяльності на транспорті: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 21-23 квіт. 2015 р.) / МОН України, Українська державна академія залізничного транспорту. – Харків, 2015. – 153 с. – С. 115.

15. Галкіна О. М. Щодо використання європейського досвіду забезпечення безпеки та якості харчових продуктів в Україні / О. М. Галкіна // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 травня 2015 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2015. – 268 с. – С. 52-57.

16. Галкіна О. М. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів як компетентний орган у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів / О. М. Галкіна // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 листопада 2015 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2015. – 428 с. – С. 42-44.

17. Галкіна О. М. Якість харчових продуктів як об'єкт адміністративно-правового регулювання / О. М. Галкіна // Рівень ефективності та необхідність впливу юридичної науки на нормотворчу діяльність та юридичну практику : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5-6 лютого 2016 р.) / Східноукраїнська наукова юридична організація. – Харків, 2016. – 116 с. – С. 59-62.

АНОТАЦІЯ

Галкіна О.М. Адміністративно-правові засади забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; інформаційне право; фінансове право. – Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2017.

Дисертацію присвячено визначенню поняття безпечності та якості харчових продуктів як об'єктів адміністративно-правового

регулювання. Окреслено систему суб'єктів забезпечення безпечності та якості харчових продуктів і проаналізовано їх повноваження. Охарактеризовано види контролю як способу забезпечення безпечності харчових продуктів. Визначено поняття та особливості адміністративної відповідальності за порушення законодавства про безпечність та якість харчових продуктів. Сформульовано пропозиції та рекомендації, спрямовані на удосконалення національного законодавства, яке регламентує діяльність щодо забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні.

Ключові слова: безпечність харчових продуктів, якість харчових продуктів, адміністративно-правове регулювання, суб'єкти, повноваження, взаємодія, контроль, адміністративна відповідальність.

АННОТАЦІЯ

Галкина Е.Н. Административно-правовые основы обеспечения безопасности и качества пищевых продуктов в Украине. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Харьковский национальный университет внутренних дел. – Харьков, 2017.

Определены понятия безопасности и качества пищевых продуктов в качестве объектов административно-правового регулирования. Под безопасностью пищевого продукта как объекта административно-правового регулирования предложено понимать состояние пищевого продукта, которое гарантирует, что пищевой продукт не нанесет вреда здоровью человека, если он употреблен по назначению. Охарактеризованы административно-правовые основы обеспечения безопасности и качества пищевых продуктов в Украине. Раскрыты понятие и виды инструментов деятельности субъектов обеспечения безопасности и качества пищевых продуктов.

Охарактеризованы виды контроля как способа обеспечения безопасности пищевых продуктов. Определено, что административная ответственность за нарушение законодательства о безопасности и качестве пищевых продуктов – это разновидность юридической ответственности, которая заключается в принудительном применении правомочным субъектом к физическим, юридическим лицам за совершение нарушений законодательства о безопасности и отдельных показателей качества пищевых продуктов мер воздействия, предусмотренных законом. Определены особенности взаимодействия Государственной службы Украины по вопросам безопасности пищевых продуктов и защиты прав потребителей с другими органами публичной администрации по вопросам обеспечения безопасности и

качества пищевых продуктов.

Обобщен зарубежный опыт обеспечения безопасности и качества пищевых продуктов и определяются возможности его использования в Украине. Доказано, что реформирование национальной системы обеспечения безопасности и качества пищевых продуктов невозможно без учета опыта других стран – как имеющих единый контролирующий орган, так и стран с системой нескольких контролирующих органов, действующих скоординировано..

Ключевые слова: безопасность пищевых продуктов, качество пищевых продуктов, административно-правовое регулирование, субъекты, полномочия, взаимодействие, контроль, юридическая ответственность.

SUMMARY

O.M. Halkina. Administrative and Legal Fundamentals of Food Safety and Quality Provision in Ukraine. - *Manuscript*

Thesis for a candidate degree by the specialty 12.00.07 - administrative law and process; finance law; information law. – Kharkiv National University of Internal Affairs. - Kharkiv, 2017.

The concept of safety and quality of food as objects of administrative and legal regulation is defined. Administrative and legal fundamentals of provision the safety and quality of food products in Ukraine is characterized. Concepts and types of instruments of ensuring the safety and quality of food are disclosed. Types of control as a mean of ensuring food safety are characterized. Concepts and features of administrative responsibility for violation of legislation on safety and quality of food are identified. Proposals and recommendations aimed at improving the national legislation which regulates the provision of safety and quality of food products in Ukraine are formulated.

Key words: food safety, food quality, administrative and legal regulation, subjects, authority, interaction, control, provision, legal responsibility.